

Jaarstukken 2018

Datum: 29 mei 2019

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
1 VOORWOORD DOOR DE RVC.....	3
2 VERSLAG VAN HET DIRECTIETEAM.....	5
2.1 INLEIDING.....	5
2.2 ACTIVITEITEN 2018	6
2.3 RISICO'S	6
3 JAARREKENING	9
3.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2018.....	9
3.2 WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2018	10
3.3 TOELICHTING EN GRONDSLAGEN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE JAARREKENING.....	11
3.4 TOELICHTING OP DE BALANS.....	12
3.5 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN	14
3.6 TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING.....	15
3.7 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM.....	16
3.8 OVERIGE GEGEVENS	16
4 ONDERTEKENING JAARVERSLAG EN JAARREKENING	17
5 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	18

1 Voorwoord door de RvC

Dit is de laatste keer, dat ik het Voorwoord van het jaarverslag over het voorbije boekjaar van het FSFE schrijf. Want, op 29 mei a.s. tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal ik terugtreden uit de Raad van Commissarissen van het FSFE. Ik ben ruim vijf jaar bij het FSFE betrokken geweest, eerst als adviseur van de provincie bij het opzetten van het fonds en vanaf augustus 2014, de oprichting van de B.V., als voorzitter van de R.v.C. Op 29 mei a.s. zal de huidige vicevoorzitter, mevrouw Jacqueline Cramer, ‘het stokje’ van mij als voorzitter overnemen. Als nieuw lid van de R.v.C. hebben wij inmiddels de heer Huub Keulen verwelkomd. Het andere lid van de R.v.C., Hendrik Jan Gorter, neemt de rol van vicevoorzitter van de R.v.C. op zich.

Ik kijk met groot genoegen terug op een periode van vijf zéér boeiende jaren, welke voor het boekjaar 2018 werd afgesloten met voor het eerst een positief exploitatieresultaat. En, bij deze 'zwarte cijfers' te weten, dat daar een fors bedrag in zit verwerkt aan, aan de provincie Friesland betaalde, rente over door de provincie aan het FSFE verstrekte leningen. Het FSFE heeft zich naar de mening van de voltallige R.v.C. uitstekend ontwikkeld, ondanks vaak moeilijke externe (markt)omstandigheden. Zo ook weer gedurende het jaar 2018.

In toenemende mate zijn de ‘commerciële’ financiële instellingen bereid duurzame energieprojecten tegen ‘scherpe’ tarieven en voorwaarden te financieren. Deze ontwikkeling is uiteraard toe te juichen, maar maakt het moeilijker voor het FSFE om interessante projecten te financieren. De (externe) marktomstandigheden vergen heel veel inzet van het FSFE-team om niet alleen ‘interessante’ maar ook financieel ‘gezonde’ projecten vanuit innovatie, duurzaamheid en energietransitie ‘binnen te halen’. Deze beide factoren ontbreken soms bij de op het FSFE afkomende projecten. Dit komt met name doordat het FSFE bij de start scherpe criteria en richtlijnen heeft meegekregen van haar aandeelhouder, de provincie Fryslân. Daardoor kunnen wij niet altijd ‘concurreren’ met tarieven die (de) ‘commerciële’ financiers rekenen. Desondanks blinkt het FSFE nog altijd uit op de kennis en begeleiding die zij initiatiefnemers van projecten biedt. In het frontofficeteam in Leeuwarden zit enorm veel deskundigheid op het gebied van duurzame energietransitie, waarvan veelvuldig gebruik wordt gemaakt. Dat levert wel eens dilemma’s op, zoals de vraag: moet je als FSFE al die kennis (en dus tijd) in een project (blijven) stoppen, als daar soms geen concrete deal voor het FSFE uit voortvloeit? Samen met de provincie wordt nu onderzocht of er andere financieringsvormen te vinden zijn om deze ontwikkelkosten niet ten laste van de exploitatie van het FSFE te laten vallen. Ook over andere dilemma’s, waar FSFE tegenaan loopt, is regelmatig overleg met de provincie als aandeelhouder. Tot grote tevredenheid over en weer wordt er steeds naar pragmatische oplossingen gezocht. Zowel de provincie als het FSFE houden daarbij – gelukkig – steeds het doel van het FSFE, voor ogen om de duurzame energiedoelstellingen van de provincie te behalen. Het FSFE is daarvoor een ‘middel’ en geen doel op zichzelf.

Ook in 2018 is het aantal tot stand gekomen deals weer gestaag toegenomen. Dat geeft extra druk op de backoffice van het fonds in Amersfoort. Want door de constante toename van het aantal afgesloten deals moet er steeds meer aandacht zijn voor het (administratieve) beheer daarvan. En, zeker als er een – naar je altijd hoopt tijdelijke – minder goede periode bij een lopend project ontstaat, vergt dit extra veel aandacht. En dat kost (meestal) de beheerder en de betrokken investment manager veel tijd.

Al met al kijken wij terug op een zeer bemoedigende gang van zaken voor het FSFE in 2018. Hoewel nog niet alle gestelde doelen volledig zijn behaald, blijven wij positief gestemd over de huidige en naar verwachting toekomstige ontwikkeling van het fonds.

Als R.v.C. zijn wij de leden van het Investmentcomité, de directie en alle overige medewerkers van het FSFE, zowel in de frontoffice in Leeuwarden als de backoffice in Amersfoort zéér erkentelijk voor hun toewijding en inzet voor het FSFE. Dankzij hen staan wij er nu zo goed voor!

Ook graag een woord van dank aan onze directe contactpersonen binnen de provincie Fryslân, gedeputeerde Michiel Schier en accountmanager Steven van Stralen. De contacten met hen zijn bijzonder plezierig en altijd constructief. Dat heb ik persoonlijk zeker ook zo ervaren.

Namens de Raad van Commissarissen,

Bart Jan Krouwel
voorzitter

2 Verslag van het directieteam

2.1 Inleiding

Fûns Skjinne Fryske Enerzjy (FSFE) is opgericht met als primaire doelstelling een bijdrage te leveren aan de duurzaamheidsambitie van de provincie Fryslân. Het FSFE doet dit door het ter beschikking stellen van financiële middelen aan projecten op het gebied van duurzame energieopwekking en energiebesparing.

In 2018 is de Investeringscommissie (IC) acht keer bijeengekomen. De IC heeft positief geadviseerd over 19 transacties (10 in 2017) ter waarde van € 10 mln.

In totaal zijn er 15 transacties gepasseerd (16 in 2017) ter waarde van € 9,6 mln.

Sector	# Transacties	Bedragen
Zon	9	€ 4.107.041
Wind op land	1	€ 582.000
Geothermie & aardwarmte	0	€ 0
Biomassa	3	€ 2.995.000
Energiebesparing	2	€ 1.946.805
Mobiliteit	0	€ 0
Totaal aantal transacties	15	€ 9.630.846

Tabel 1. Closing-overzicht per sector

Het financieel resultaat voor belasting is in 2018 lager dan gebudgetteerd (€ 75.907,- realisatie ten opzichte van € 92.467,- volgens de begroting in het jaarplan 2018).

Vanaf de start van het fonds (10 november 2014) tot 31 december 2017 heeft de IC over in totaal 73 financieringsvoorstellen een positief advies gegeven. De totale projectwaarde van deze voorstellen is € 241 mln, waarvan het FSFE € 63 mln financiert. Vier van deze financieringsvoorstellen zijn feitelijk 'raamtransacties'. Dat wil zeggen, dat er een budget gealloceerd is voor kleinere, gestandaardiseerde projecten in vier categorieën (Zon op MKB, LED op MKB, Postcoderoos financiering en Junior Zon met SDE). Afzonderlijke IC adviezen zijn daarna niet meer nodig. Wel geldt voor 3 van de 4 raamtransacties een maximum FSFE budget, te weten:

- Zon op MKB: € 2.000.000
- LED op MKB: € 500.000
- Postcoderoos: € 1.500.000

Eind 2018 bedroeg de totale projectomvang van (mede) door het FSFE mogelijk gemaakte projecten € 157 mln. Daarvan heeft het FSFE € 51 mln gefinancierd. De multiplier in de cofinanciering bedroeg dus meer dan 3. Dat is in lijn met de doelstellingen en verwachtingen.

Het FSFE verstrekt financieringen in de vorm van achtergestelde leningen, senior leningen en aandelenkapitaal. Het blijkt in de praktijk dat er vooral behoefte is aan achtergestelde leningen. De verwachting is dat dit de komende jaren zo zal blijven.

2.2 Activiteiten 2018

Het afgelopen jaar lag de focus op het:

- passeren van financieringen waarover de IC reeds positief geadviseerd had;
- creëren van nieuwe leads in alle sectoren;
- vergroten van de naamsbekendheid van het FSFE.

Daarnaast is veel aandacht besteed aan het managen van lopende financieringen. Naarmate de portefeuille in omvang groeit, neemt dit deel van het werk ook toe. In 2018 heeft vooral het dossier Biogas Leeuwarden onevenredig veel tijd gevestigd.

In het jaar 2018 hebben externe partijen de prestaties van het fonds opnieuw geëvalueerd.

- E&E Advies heeft de maatschappelijke impact voor het tweede jaar op rij beoordeeld. Belangrijke conclusies waren:
  - Bij realisatie van alle gefinancierde projecten stijgt het aandeel hernieuwbare energie in de Provincie Frýslan tot boven de provinciale doelstelling van 16% (bij een gelijkblijvende energievraag). In deze bijdrage zit voor een heel groot deel het effect van het Windpark Friesland, dat het meeste effect sorteert.
  - Alle projecten met FSFE-financiering hebben een gezamenlijke impact op de Friese arbeidsmarkt van bijna 600 arbeidsjaren.

E&E Advies constateert ook, dat het FSFE ongeveer evenveel kleinere (<€ 200k) als grotere projecten (> € 1 mln) financiert.

- De Provincie Frýslan heeft drie grote eigen projecten geanalyseerd, waaronder het FSFE. De doelstelling van dit onderzoek was 'een leereffect naar de toekomst' ten aanzien van de 'verantwoordelijkheids- en verantwoordingsstructuur'. Een belangrijke conclusie is, dat van de drie de meeste governance aan het FSFE wordt besteed, mede omdat het (via een BV) op afstand van de provincie is gezet. Het FSFE is met haar rapportages maximaal transparant richting GS en PS. Via het FSFE beschikt de provincie ook over een team met veel 'kennis, die inmiddels een serieuze bijdrage levert aan de productie en toepassing van duurzame energie'.

In 2018 is verder veel tijd besteed aan het opstellen van het meerjarenplan 2019 – 2022. Dit plan vormt het kader voor de jaarplannen van de komende jaren. Het is inmiddels (voorjaar 2019) door PS vastgesteld. In het meerjarenplan wordt gekozen voor het inzetten op opwek door zon (met name op de realisatie van SDE beschikkingen, die nog 'op de plank' liggen), duurzame warmte, energiebesparing en de reductie van CO₂. Ook blijft het FSFE zich richten op kleinere projecten vanuit de mienskip.

2.3 Risico's

FSFE heeft op 31 december 2018 bij 40 ondernemingen in totaal voor € 32.755.737,- aan vermogen uitstaan in de vorm van:

- 20 senior leningen
- 24 achtergestelde leningen
- 1 rekening-courant krediet
- 4 participaties

In de onderstaande matrix zijn enkele leningdelen samengevoegd (ondernemingen waar zowel senior als achtergestelde leningen zijn verstrekt).

De risicoclassificatiematrix toont de indeling van deze uitgezette vermogensdelen naar risicocategorie. In elke cel staat het aantal vermogensdelen en de omvang daarvan. Van de

leningen is de waarde in de tabel als volgt bepaald: restant hoofdsom + eventuele achterstanden +/- saldo in depot.

		Zekerhedenpositie					Totalen per risicoclassificatie
		1. Zeer ruim gedekt	2. Ruim gedekt met hypotheek	3. Gedekt met zekerheden / hypotheekrecht	4. Zekerheden gevestigd met onderdekking	5. Niet gedekt	
Risicoclassificatie	1. Geen risico						
	2. Beperkt risico		6 € 1.277.990	2 € 357.929	11 € 5.932.811		19 € 7.568.729
	3. Redelijk groot risico		6 € 1.302.626	1 € 52.875	8 € 9.474.841	5 € 8.430.790	20 € 19.261.132
	4. Groot risico		1 € 591.027		1 € 2.266.233	1 € 2.787.854	3 € 5.645.114
	5. Zeer groot risico				1 € 80.762	1 € 200.000	2 € 280.762
	Totalen per zekerheidspositie		13 € 3.171.643	3 € 410.804	21 € 17.754.647	7 € 11.418.644	44 € 32.755.737

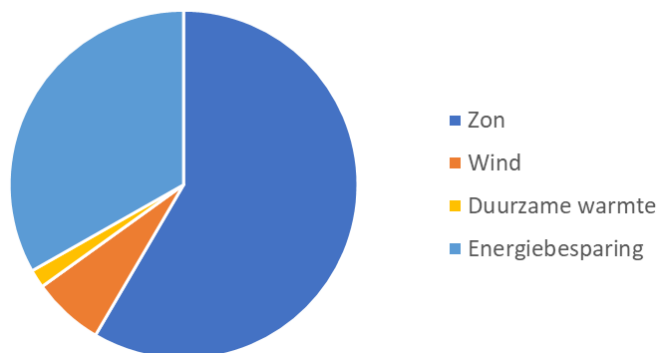
Tabel 2. Verdeling uitstaande financieringen naar risicoklasse

Vooruitblik 2019

Op 31 december 2018 heeft FSFE bij 27 organisaties offertes uitstaan, waarin voor € 1.485.105,- aan leningen en € 13.275.436,- aan achtergestelde leningen wordt aangeboden. Daarnaast is er voor € 10.255.609,- aan financieringen geclosed, maar nog niet ingegaan.

De financiële doelstelling is om minimaal € 12 mln. per jaar te investeren. Dit bedrag kan aanzienlijk groter worden indien een aantal grote met name warmte financieringen eindelijk doorgaan. Hier wordt al jaren aan gewerkt maar de doorlooptijd van deze projecten is erg traag. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe hebben we een zeer beperkt bedrag aan warmtefinancieringen meegenomen in de prognose.

2019

Vooral het realiseren van de doelstelling op het gebied van opwek door zon zal in 2019 relatief weinig aandacht vergen. In deze sector heeft het FSFE zich inmiddels ruimschoots bewezen en zijn de processen goed ingericht en zoveel mogelijk gestandaardiseerd. Het FSFE wil bijdragen in de daadwerkelijke realisatie van het enorme aantal projecten, dat al een SDE beschikking heeft maar nog niet operationeel is (881 projecten, sinds 2016). Er is daarvoor een onderverdeling naar projectgrootte gemaakt, in vier categorieën. Elke categorie krijgt een eigen benadering (zie jaarplan), waarbij de inzet is om optimaal effectief met de middelen en de inzet van mensen om te gaan.

De realisatie van duurzame warmte vormt de tweede belangrijke sector. Deze sector is in ontwikkeling en daardoor erg arbeidsintensief. Een derde aandachtsgebied is energiebesparing met name in de gebouwde omgeving. Er zal in 2019 een start gemaakt worden met de financiering van circulaire projecten waar aantoonbaar CO2 wordt gereduceerd.

In 2019 zal wederom veel aandacht besteed worden aan het beheer van de portefeuille. Vanwege het achtergestelde karakter van een groot deel van de financieringen is dit een intensief traject. Wij verwachten in 2019 een aantal grote projecten daadwerkelijk te realiseren zoals de financial close van WindPark Fryslan en de oplevering van de innovatieve mestvergister in Tirns. Vanwege onze hands-on benadering verwachten wij wederom weinig afboekingen in 2019 (wij reserveren 1% van de nieuw uitgezette (achtergestelde) leningen in ons budget op een verwacht balanstotaal van €45 mln ultimo 2019)

29 mei 2019

Directieteam FSFE B.V.

Bert van der Weerd, Michel Hendriks en Egbert Ludwig

3 Jaarrekening

3.1 Balans per 31 december 2018

Na resultaatsbestemming (× € 1,-)

Activa	31-12-2018	31-12-2017
Financiële vaste activa		
1 Participaties	464.850	464.850
2 Leningen	32.236.721	19.988.516
	<u>32.701.571</u>	<u>20.453.366</u>
Vlottende activa		
3 Rekening-courant krediet	115.155	90.196
4 Vorderingen en overlopende activa	140.621	98.534
5 Liquide middelen	3.510.032	2.566.409
	<u>3.765.808</u>	<u>2.755.139</u>
Totaal activa	<u>36.467.379</u>	<u>23.208.505</u>
Passiva		
Eigen vermogen		
6 Gestort kapitaal	17.600.000	14.350.000
7 Overige reserves	-4.450.094	-4.526.001
	<u>13.149.906</u>	<u>9.823.999</u>
Langlopende schulden		
8 Aangetrokken leningen	22.800.000	13.050.000
	<u>22.800.000</u>	<u>13.050.000</u>
Kortlopende schulden		
Crediteuren	132.074	18.363
9 Overige kortlopende schulden	385.398	316.143
	<u>517.472</u>	<u>334.506</u>
Totaal passiva	<u>36.467.379</u>	<u>23.208.505</u>

3.2 Winst- en verliesrekening over 2018

Realisatie t/m 31 december 2018 (× € 1,-)

	2018	2017
10 Rentebaten	2.352.147	1.146.246
11 Rentelasten	493.928	258.995
Renteresultaat	1.858.219	887.251
12 Behandelingsvergoeding	34.730	43.440
Som der bedrijfsopbrengsten	1.892.949	930.691
13 Management fee	1.476.200	1.461.680
14 Kosten Raad van Commissarissen	50.595	49.975
15 Kosten investeringscommissie	41.689	36.880
16 Overige kosten	48.558	36.460
Personeels- en andere beheerskosten	1.617.042	1.584.995
17 Afwaarderingen/voorzieningen op participaties, leningen en debiteuren	200.000	180.000
Som der bedrijfslasten	1.817.042	1.764.995
Resultaat voor belasting	75.907	-834.304
VpB	0	0
Resultaat na belasting	75.907	-834.304

3.3 Toelichting en grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Algemene informatie

De rechtspersoon Fûns Skjinne Fryske Enerzjy B.V. (FSFE B.V., KvK-nummer 61316113) is statutair gevestigd te Leeuwarden. De activiteiten bestaan uit het faciliteren, bevorderen, verbreden en verdiepen van de efficiëntie in het gebruik van energie, van de transitie naar het opwekken en gebruik van duurzame energie, van de kennis en innovatie en van de bedrijvigheid en de werkgelegenheid in de provincie Fryslân.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening van FSFE is volgens de wettelijke bepalingen, zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor Jaarverslaggeving opgesteld.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Participaties (1)

Participaties worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, onder aftrek van noodzakelijk geachte afwaarderingen op grond van de situatie bij de betrokken ondernemingen. Een voorheen opgenomen waardeverminderverslies wordt teruggenomen als de indicatie van de waardevermindering objectief aantoonbaar is weggenomen.

Leningen en rekening-courant krediet (2 en 3)

De verstrekte leningen en kredieten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze waarderingsgrondslag is in de praktijk gelijk aan de nominale waarde. Eventuele bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Met een aantal leningnemers is de afspraak gemaakt dat zij de over de verslagperiode verschuldigde rente op een later tijdstip zullen betalen (grace period). Als met de leningnemer is afgesproken dat de rentebetaling binnen één jaar zal plaatsvinden, dan wordt de rente verantwoord onder 'Vorderingen en overlopende activa' (balanspost 4).

Als de rentebetaling niet binnen een jaar plaatsvindt, wordt de rente toegevoegd aan het uitstaande leningbedrag (balanspost 2).

Overigens gaat het in bijna alle gevallen om projectfinancieringen, vaak met SDE subsidie en een langere productielooptijd dan financieringslooptijd ('tail'). Het risico van niet-terugbetalen is daarmee relatief beperkt. Bovendien resteert er door de tail extra tijd voor het inlopen van achterstanden

Latente belastingvordering (niet gewaardeerd)

FSFE B.V. heeft vanaf de oprichting op 25 augustus 2014 tot en met 31 december 2018 verliezen geleden van in totaal € 4.450.094,-. (Van dit bedrag bedraagt de rente aan de provincie € 570.578). Van de totale verliezen resteert aan compensabele verliezen ultimo 2018 nog een bedrag van € 4.374.187,-. Het FSFE is belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting en op basis van regelgeving van de Belastingdienst mag dit verlies in de komende 9 jaar verrekend worden met de belastingafdracht over positieve resultaten. De toekomstige fiscale winsten zijn onvoldoende zeker om de latente belastingvordering te waarderen.

3.4 Toelichting op de balans

Financiële vaste activa

1. Participaties

Per 31 december 2018 is FSFE de volgende participaties aangegaan:

<i>Naam</i>	<i>Vestigingsplaats</i>	<i>Verkrijgingsprijs</i>	<i>Aandeel in het geplaatste kapitaal</i>
Biogas-Leeuwarden B.V.	Leeuwarden	€ 214.850,-	33,0%
Biolease Nederland B.V.	Leeuwarden	€150.000,-	30,0%
Friesland Zon B.V.	Leeuwarden	€ 50.000,-	20,0%
Happy Whale Friesland B.V.	Groningen	€ 50.000,-	33,3%
Totaal		<u>€ 464.850,-</u>	

In 2018 hebben er bij de participaties geen investeringen, desinvesteringen of afwaarderingen plaatsgevonden.

2. Leningen

Het verloop van de leningen is als volgt:

Stand per 1 januari 2018	19.988.516
Nieuw ingegane leningen	9.019.234
Aanpassing hoofdsom	870.933
Afwaardering	-52.858
Aflossingen	-1.248.906
Mutatie depot	3.859.802
Voorziening	-200.000
Stand per ultimo 2018	32.236.721

Dit betreffen 44 verstrekte leningen aan 40 verschillende ondernemingen. De leningen hebben verschillende aflossingstermijnen en rentes.

Het totale saldo bestaat voor € 16.942.477,- uit achtergestelde leningen.

Voor één van de ondernemingen is ultimo 2018 een voorziening getroffen van € 200.000.

Van het balanstotaal leningen is € 1.284.247 binnen 12 maanden na balansdatum opeisbaar. Het betreft te ontvangen aflossingen.

Vlottende activa

3. Rekening-courant krediet

Het verloop van het rekening-courant krediet is als volgt:

Stand per 1 januari 2018	90.196
Toename debetrente RC	6.354
Bereidstellingsprovisie Biolease	<u>18.605</u>
Stand per ultimo 2018	115.155

4. Vorderingen en overlopende activa

Hierin zijn opgenomen:

Debiteuren	<u>140.621</u>
Stand per ultimo	140.621

De post debiteuren van € 140.621,- bestaat uit rentebetalingen en aflossingen die leningnemers per 31 december 2018 verschuldigd waren aan FSFE.

5. Liquide middelen

Liquide middelen voor een bedrag van € 3.510.032,- worden aangehouden op rekeningen bij ING Bank N.V. en Rabobank Nederland (Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A.).

Eigen vermogen

6. Gestort kapitaal

Stand per 1 januari 2018	14.350.000
Kapitaalstortingen	<u>3.250.000</u>
Stand per ultimo	17.600.000

De provincie Fryslân is 100% aandeelhouder van FSFE.

7. Overige reserves

Stand per 1 januari 2018	-4.526.001
Resultaat lopend boekjaar	<u>75.907</u>
Stand per ultimo	-4.450.094

Het voorstel om het resultaat over 2018 van € 75.907,- toe te voegen aan de overige reserves te brengen is in de balans verwerkt.

Langlopende schulden

8. Aangetrokken leningen

Stand per 1 januari 2018	13.050.000
Aangetrokken leningen	<u>9.750.000</u>
Stand per ultimo	22.800.000

Het volledige leningbedrag is aangetrokken van de provincie Fryslân. Het totale bedrag heeft een resterende looptijd langer dan 5 jaar. De te betalen rente bedraagt 2% op jaarbasis, en de maximale faciliteit bedraagt € 60 mln.

Kortlopende schulden

9. Overige kortlopende schulden

Overige kortlopende schulden zijn kosten die in 2018 zijn gemaakt cq die betrekking hebben op 2018, maar in 2019 worden gefactureerd c.q. afgerekend. De opbouw is als volgt:

Te betalen rente op langlopende schulden	341.523
Te betalen rente op leningen in depot	28.095
Overige kortlopende schulden	<u>15.780</u>
Stand per ultimo	385.398

3.5 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Op 31 december 2018 heeft FSFE bij 25 organisaties offertes uitstaan, waarin voor € 1.350.105,- aan leningen en € 12.525.436,- aan achtergestelde leningen wordt aangeboden. Daarnaast is er voor € 10.255.609,- aan financieringen geclosed, maar nog niet ingegaan.

SVn in samenwerking met e3 partners verricht in opdracht van FSFE het beheer van het fonds en de aan het fonds ter beschikking staande middelen. Daarvoor is een overeenkomst gesloten met een looptijd van 15 jaar vanaf 14 juli 2014. De vergoeding die FSFE aan SVn betaalt voor het beheer van het fonds zal in 2019 € 1.177.000,- (ex. BTW) bedragen en deze vergoeding loopt geleidelijk af naar € 938.000,- (ex. BTW) in 2028 (het laatste volledige jaar).

3.6 Toelichting op de winst- en verliesrekening

Renteresultaat

10. Rentebaten

De opbouw is als volgt:

Rentebaten leningen	2.327.012
Rentebaten rekening-courant kredieten	24.958
Rentebaten liquide middelen	<u>177</u>
	2.352.147

In de rentebaten leningen is ook de bonusrente Windpark Friesland over de jaren 2016 t/m 2018 meegenomen. Deze bonusrente bedraagt € 473.780.

11. Rentelasten

De opbouw is als volgt:

Rentelasten langlopende schulden	-351.534
Rentelasten nog op te nemen leningen (depot)	<u>-142.394</u>
	-493.928

De leningnemers van FSFE betalen rente over het gehele leningbedrag; over zowel het opgenomen deel als het niet-opgenomen deel. Over het gedeelte van de lening dat zij nog niet hebben opgenomen krijgen ze van FSFE een rentevergoeding. Dit zijn de 'Rentelasten nog op te nemen leningen'.

Overige opbrengsten

12. Behandelingsvergoeding

Dit zijn vergoedingen die aan de klant in rekening worden gebracht bij het afsluiten van financieringen.

Lasten

13. Management fee

Dit is de verschuldigde managementvergoeding aan de stichting SVn conform de managementovereenkomst tussen FSFE B.V. en de stichting SVn.

14. Kosten Raad van Commissarissen

Dit zijn de vergoedingen die aan de commissarissen van FSFE zijn c.q. worden betaald voor hun werkzaamheden in de rapportageperiode.

15. Kosten Investeringscommissie

Dit zijn de vergoedingen die aan de leden van de Investeringscommissie zijn c.q. worden betaald voor hun werkzaamheden in de rapportageperiode.

16. Overige kosten

Hierin zijn opgenomen:

Accountantskosten	22.670
Advieskosten	17.551
Bankkosten	678
Verzekeringskosten	6.961
Overige kosten	<u>698</u>
	48.558

17. Afwaardering / voorziening op participaties, leningen en debiteuren

Op basis van de situatie bij de ondernemingen per ultimo 2018 is een voorziening opgenomen van € 200.000.

3.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Het FSFE financiert Nerdalize Friesland BV met € 200k. Nerdalize Holding (de moeder) is eind december failliet gegaan. Om die reden is er een voorziening getroffen á € 200.000. De curator werkt aan een doorstart van de holding. De uitkomst is nog onduidelijk, maar er is een redelijke kans dat de doorstart er inderdaad komt.

3.8 Overige gegevens

Controleverklaring

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

(Statutaire) regeling over de bestemming van het resultaat

In de statuten van het FSFE is vastgelegd dat de Algemene Vergadering is bevoegd tot bestemming van (eventuele) winst, die door vaststelling van de jaarrekening is bepaald, en tot vaststelling van de uitkeringen.

Leeuwarden, 29 mei 2019

Directieteam FSFE B.V.

Bert van der Weerd, Michel Hendriks en Egbert Ludwig

4 Ondertekening jaarverslag en jaarrekening

Statutaire directie FSFE B.V.

B. (Bert) van der Weerd

Raad van Commissarissen

B.J. (Bart Jan) Krouwel

prof. dr. J.M. (Jacqueline) Cramer

drs. H. J. (Hendrik Jan) Gorter

5 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant